Oegstgeest
Wassenaar
Voorschoten
Leidschendam-Voorburg
Rekenkamercommissie

Aan: De gemeenteraadsleden en burgercommissieleden van Oegstgeest

Datum: 4 oktober 2022

Betreft: Onderzoek naar participatie in de regionale energiestrategieën

Bijlage: Onderzoeksrapportage Partners+Pröpper

Geachte leden,

Hoe beoordelen inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties hun betrokkenheid bij de totstandkoming van de regionale energiestrategieën? Dat onderzocht de Rekenkamercommissie WVOLV in samenwerking met de Rekenkamercommissie Zoetermeer.

Aanleiding onderzoek

Raadsleden suggereerden in mei 2020 een onderzoek te doen naar de regionale energiestrategie. Dit gebeurde tijdens het overleg tussen de Rekenkamercommissie en de klankbordgroep van raadsleden.

De regionale energiestrategie heeft een relatie met klimaatverandering; één van de vier leidende thema's uit het *Onderzoeksplan 2021-2022* van de Rekenkamercommissie.

Doel onderzoek

Het doel van het onderzoek is inzichtelijk te maken hoe inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties oordelen over de participatieaanpak rondom de regionale energiestrategieën.[1]

Ook zijn de Rekenkamercommissies benieuwd welke lessen uit de beoordeling getrokken kunnen worden voor toekomstige regionale energiestrategieën.

[1] *Wassenaar, Leidschendam-Voorburg en Zoetermeer maken deel uit van de energiestrategie-regio Rotterdam Den Haag; Voorschoten en Oegstgeest maken deel uit van de energiestrategie-regio Holland Rijnland.*

Uitvoering onderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd door Partners+Pröpper. Van oktober 2021 tot en met juni 2022 heeft dit onderzoeksbureau:

- documenten bestudeerd en gesprekken gevoerd met de portefeuillehouders en ambtelijke sleutelpersonen in de vijf gemeenten;
- een digitale enquête verspreid onder 633 deelnemers aan participatietrajecten rondom de regionale energiestrategieën (waarvan 154 uit Oegstgeest, hetgeen 70 ingevulde enquêtes opleverde);
- digitale groepsgesprekken gevoerd met respectievelijk 22 raads- en burgercommissieleden (waarvan 5 uit Oegstgeest), en met 40 deelnemers aan participatietrajecten rondom de regionale energiestrategieën (waarvan 10 uit Oegstgeest);
- de verzamelde informatie geanalyseerd en verwerkt, en daarover gerapporteerd.

Conclusies

1) Deelnemers uit Oegstgeest aan het participatietraject rondom de regionale energiestrategie oordelen kritisch over het proces. Zij betwijfelen of participatie bijdraagt aan:
   - meer invloed op de besluitvorming;
   - grotere betrokkenheid en deelname;
   - wederzijds begrip en vertrouwen;
   - een zorgvuldigere afweging van alle belangen.

   De deelnemers weten niet wat er met hun inbreng is gedaan richting het eindresultaat, de RES 1.0. Geen van hen heeft deze overigens ontvangen van de gemeente.

2) Het participatietraject rondom de regionale energiestrategie beperkt zich tot nu toe tot de belanghebbenden op het eigen grondgebied. Maar keuzes van een gemeente kunnen invloed hebben op de leefomgeving in buurgemeenten (zoals bij windmolens langs een gemeentegrens).

3) De gemeenten hebben het participatietraject rondom de regionale energiestrategieën niet geëvalueerd. Het rekenkameronderzoek kan gezien worden als een evaluatie; de resultaten ervan bieden aanknopingspunten voor het vervolgproces naar de RES 2.0 en RES 3.0, alsmede voor de praktische uitwerking ervan (zoals de lokale verkenning wind en zon).

In de volgende figuren (afkomstig uit de onderzoeksrapportage) ziet u de beoordeling van het participatietraject door de ogen van de deelnemers. Deze wordt in het hoofdstuk over gemeente Oegstgeest uitgebreid beschreven.

REALISATIEKRACHT **De opgave zo slagvaardig, slim, snel en/of efficiënt mogelijk realiseren**	
Draagt participatie (naar verwachting) bij aan…	***Volgens deelnemers***
nieuwe/betere ideeën, inzichten, oplossingen?	+
meer ambitie of kwaliteit door bundelen krachten?	++
snellere realisatie van de opgave?	-
het delen van verantwoordelijkheid?	++
meer bereiken door samenwerking met partners?	-
herkennen inbreng in resultaat?	-

DEMOCRATIE **De stem van de samenleving is vertegenwoordigd en klinkt door**	
Draagt participatie (naar verwachting) bij aan…	***Volgens deelnemers***
steun voor inhoud plan/project/initiatief?	+/-
tevredenheid over proces ongeacht inhoud?	--
meer invloed op besluitvorming?	-
grotere betrokkenheid en deelname?	-
wederzijds begrip en vertrouwen?	--
een zorgvuldige afweging van alle belangen?	-
duidelijk maken hoe be-langen zijn meegewogen?	--
duidelijk maken hoe inbreng is behandeld?	--

Beoordeling van participatietraject rondom de regionale energiestrategie in Oegstgeest door deelnemers

KWALITEIT VAN SAMENWERKING Goed teamspel: constructieve interactie en duidelijkheid voor iedereen	
Was er voor en tijdens het traject sprake van…	***Volgens deelnemers***
duidelijkheid over inhoudelijke kaders?	+
een open houding bij de gemeente?	+/-
een open houding bij de andere deelnemers?	+
open en constructieve interactie?	-
deelnemers die op elkaar voortbouwen?	-
prettige omgang door vertegenwoordigers?	++
tijdige en relevante informatie?	--
voelen participanten zich serieus genomen?	-

PROFESSIONELE VORMGEVING Een goede voorbereiding en een goed werkende aanpak in de praktijk	
Was er voor en tijdens het traject sprake van…	***Volgens deelnemers***
een duidelijk doel van de vragenlijst?	++
informatie vooraf die hielp bij inbreng?	-
duidelijke vervolgstappen?	--
een heldere vraagstelling?	++
goed werkende werkvormen?	-

Beoordeling van participatietraject rondom de regionale energiestrategie in Oegstgeest door deelnemers

Aanbevelingen voor WVOLV

Verzoek uw college van burgemeester en wethouders om:

1) de participatietrajecten van toekomstige regionale energiestrategieën zorgvuldiger uit te voeren en voldoende te bemensen (kwantitatief en kwalitatief). Als de gemeente hiertoe niet in staat is, is het beter om géén participatietraject te starten.

2) in participatietrajecten van toekomstige regionale energiestrategieën mensen uit buurgemeenten te betrekken als hun belangen een rol spelen (zoals bij windmolens langs een gemeentegrens).

3) het participatietraject van toekomstige regionale energiestrategieën te evalueren, daarbij gebruik te maken van de enquêtevragen uit het rekenkameronderzoek (voor de vergelijkbaarheid), en de resultaten ervan te delen met de gemeenteraad.

Bestuurlijke reacties

Het college van B&W van Wassenaar ondersteunt en waardeert het onderzoeksinitiatief. Zij wil participatie van voldoende kwaliteit organiseren, maar vindt het geen optie om participatie achterwege te laten bij te weinig bemensing.
De aanbevelingen 2 en 3 worden overgenomen.

Het college van B&W van Voorschoten stuurde in eerste instantie een reactie op de onderzoeksrapportage; later volgde een reactie op de aanbevelingen. Zij bedankt de Rekenkamercommissie en vindt dat de onderzoeksrapportage bijdraagt aan een zichtbare en transparante versterking van inwonerparticipatie en "werken van buiten naar binnen". De aanbevelingen worden overgenomen.

Het college van B&W van Oegstgeest bedankt de Rekenkamercommissie voor het onderzoek en neemt de aanbevelingen 'ter harte'.
Uit navraag bij de gemeente blijkt dat het college de aanbevelingen overneemt.

Het college van B&W van Leidschendam-Voorburg bedankt de Rekenkamercommissie voor het onderzoek en de inzichten die het ieder oplevert. Zij zal de aanbevelingen en lessen gebruiken voor toekomstige participatietrajecten.
Niettemin vindt het college dat:

- de onderzoeksvraag niet helemaal passend was voor de gemeente;
- ook inwoners en spelers vanuit de gemeente bevraagd hadden moeten worden die niet actief aan de participatie hebben deelgenomen;
- een 'feitelijke, onderzoeksmatige onderbouwing' ontbreekt voor de stelling dat het participatietraject onzorgvuldig is uitgevoerd en/of onvoldoende bemenst was (kwantitatief en kwalitatief).

Tenslotte

Wij gaan graag met u in gesprek over de onderzoeksrapportage.

Met vriendelijke groet,
Rekenkamercommissie Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg

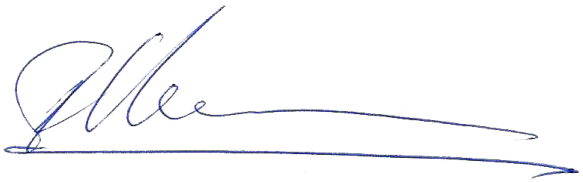

Dolf Kamermans, voorzitter